

AZ INTÉZET ÉS A TÁRSASÁG ÉLETÉBŐL

Tájékoztató a folyóiratról

Az Irodalomtörténeti Közlemények — miként azt a folyóirat új külseje is jelzi — az 1963. évi 1. számtól kezdve a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtörténeti Intézetének és a Magyar Irodalomtörténeti Társaságnak közös folyóirata lett. Ez a változás azzal kapcsolatos, hogy a Társaság nagy múltú folyóirata, az Irodalomtörténet átalakul az Irodalomtörténeti Intézet, a Magyar Irodalomtörténeti Társaság és a Magyar Írók Szövetsége kritikai-elméleti folyóiratává. Irodalomtudományunk és irodalmi életünk régóta hiányát érezte egy olyan magas színvonalú, tudományos, kritikai folyóiratnak, mely elsősorban a legújabb évtizedek és a ma irodalmának a kérdéseit vizsgálja, irodalomtörténeti igényű kritikai tanulmányokban elemzi az élő irodalom időszerű problémáit, és ösztönzi az irodalomelméleti kutatásokat. A Magyar Tudományos Akadémia e hiány megszüntetése érdekében határozta el az eddigi két, lényegében azonos feladatot betöltő, magyar irodalomtörténeti folyóirat átszervezését. Ennek során az Irodalomtörténeti Közlemények, mint a magyar irodalomtörténet-írás legnagyobb múlttal rendelkező, legrégebbi orgánuma, maradt a magyar irodalomtörténeti kutatások szakfolyóirata, az új típusú folyóirat pedig — új címmel — az eddigi Irodalomtörténet helyébe lép. Mivel így mindkét folyóirat más és más funkciót fog a jövőben betölteni, mindkettő a magyar irodalomtudomány egészének a támogatására és munkájára kell, hogy épüljön, s ezért az Intézet és a Társaság közös folyóiratként fog megjelenni. Minden okunk megvan rá, hogy azt reméljük: ez a változás a magyar irodalomtörténészek különböző csoportjainak, az intézetben, egyetemeken, középiskolákban, könyvtárakban dolgozó rétegeinek még szorosabb és eredményesebb együttműködésére fog vezetni.

Az Irodalomtörténeti Közlemények szerkesztősége számára fájdalmas az a tény, hogy testvér-folyóirata az Irodalomtörténet eddigi formájában megszűnik. A Társaság magyar irodalomtörténeti folyóirata ötven évfolyamával jelentékeny szerepet töltött be a magyar irodalomtudomány fejlődésében. S bár minden hosszabb időt megért folyóiratnak a történetében vannak egyenetlenségek, az Irodalomtörténet ötven kötete a maga egészében szaktudományunk maradandó értéke. Voltak olyan korszakai, amikor egyenesen a magyar irodalomtörténetírás vezető folyóiratává emelkedett: így a közvetlenül megalakulása utáni években, amikor a magyar irodalomtörténészek egy új gárdáját mozgósította, kiszélesítette a kutatások körét, és bizonyos mértékig az újabb korokra is ráirányította a figyelmet; de sokkal inkább a Társaság 1948-ban történt újjáalakulását követő időszakban, amikor mint az ország első marxista irodalomtörténeti folyóirata, sőt általában mint a legelső marxista szaktudományi folyóirat történelmi szerepet töltött be.

Annál nagyobb öröm viszont a számunkra, hogy a veszteséget egy régóta hiányolt, irodalomtudományunkban már tárgykörét és célkitűzéseit tekintve is forradalmi jellegű folyóirat fog kárpótolni. Végre lesz tudományunknak olyan fóruma, orgánuma, ahol mindazok az eredmények, tanulások, amelyek az irodalomtudomány munkájából a mai irodalom, jelenlegi kulturális életünk számára hasznosíthatók, összegeződnek, szerves összekötő kapcsolatot képezve irodalomtörténet és élő irodalom között. Oly sok eredményt felmutató marxista irodalomtudományunkban egyre szembetűnőbbé váltak bizonyos súlyos aránytalanságok. Az egyre színvonalasabb irodalomtörténeti kutatások mellől feltűnően hiányoztak az irodalomelméleti vizsgálatok; s annak ellenére, hogy a felszabadulás óta irodalomtörténet-írásunk egyik leggazdagabb és legtöbbek által művelt kutatási területe a XX. század lett, a jelenhez közvetlenül kapcsolódó irodalomtörténeti kérdések elemzése, s különösen a mai irodalmi folyamatok tudományos igényű kritikai vizsgálata nem volt elégséges. Ezeket a hiányokat, az ezzel kapcsolatos aránytalanságokat hivatott megszüntetni az új folyóirat. Hasonló feladatokat kell betöltenie, mint a Szovjetunió vezető irodalomtudományi folyóiratának, a Voproszi Literaturnak. Az Irodalomtörténeti Közlemények szerkesztősége meg van győződve róla, hogy ezeket a feladatokat az új kritikai-elméleti folyóirat eredményesen el fogja végezni. A folyóirat szerkesztőségének ehhez sok sikert és eredményes munkát kívánunk.

Az irodalomtudományi folyóiratok átszervezésével kapcsolatos változás folyóiratunkat, az Irodalomtörténeti Közleményeket azáltal érinti, hogy az ország egyetlen magyar irodalomtörténeti szakfolyóirata lett. Eddigi profilja nem változott, de ebben a nemből ezentúl egyedül kell sáfárkodnia a rábizott feladatokkal. A folyóirat szerkesztőségére ezzel az eddiginél is nagyobb feladat hárul, s hogy munkáját sikeresen végezhesse, az eddigieknél is inkább számít a magyar irodalomtörténet művelőinek támogatására. Az Intézet és a Társaság közös folyóiratává alakulván, az Irodalomtörténeti Közlemények szerkesztő bizottsága is átalakult, sorai a Társaság további két vezető funkcionáriusával gazdagodtak. A szerkesztő bizottságnak ez a kiszélesítése egyben azt is jelenti, hogy mindkét vidéki egyetemünk egy-egy magyar irodalomtörténetész professzora kapott helyet benne, ami a folyóirat országos jellegét még jobban kidomborítja. A változások sorába tartozik, hogy lapunk krónika-rovata, amely eddig „Az Intézet életéből” címet viselte, átalakul, s ezentúl „Az Intézet és a Társaság életéből” címmel az Intézet és a Társaság életének eseményeiről egyaránt tudósít. A szerkesztőség címe változatlan marad, de a kéziratok természetesen a Társaság irodája (Budapest, V. Pesti Barnabás u. 1.) és a szerkesztő bizottság tagjai útján is beküldhetők.

K. T.

A magyar szak egyetemi reformjának vitája

Hosszas előmunkálatok után a szegedi József Attila Tudományegyetem Magyar Irodalomtörténeti Intézetének szerkesztésében, 1962 decemberére elkészült a magyar szakos egyetemi hallgatók irodalomoktatásának reform-tervezete. A Művelődési Minisztérium felkérte az Intézetet, hogy a tervezetet vitassa meg, s elküldve aztán képviselőit a magyar szak reformjának országos vitájára, juttassa ott kifejezésre álláspontját.

Az Intézet — az Irodalomtörténeti Társasággal közösen — december 5–7-én három vitaülés keretében vitatta meg a tervezet világirodalmi, magyar irodalomtörténeti és irodalomelméleti-esztétikai programját. A világirodalmi rész vitáját *Vajda György Mihály*, az Intézet Összehasonlító Irodalomtörténeti Csoportjának vezetője, a magyar irodalomtörténetit *Sötér István* igazgató, az irodalomelméleti és esztétikai tervezetét pedig *Klaniczay Tibor* igazgatóhelyettes vezette.

Az első két ülés előtt a tervezet készítői, *Kardos László*, ill. *Szauder József* egyetemi tanárok adtak tájékoztatót, az irodalomelméleti és esztétikai program összeállítói sajnos nem tudtak részt venni a megbeszélésen. Az alábbiakban ismertetjük a három vita eredményeit.

*

A magyar irodalomoktatás vitáján *Szauder József* elmondotta, hogy a tervezet kidolgozása 1960 óta foglalkoztatja az illetékeseket, és ilyenformán kétéves vitasorozat eredményeként született meg a mostani program. A reform elkerülhetetlen volt, mert 1945 után az egyetemi oktatás új rendszerének kialakítása óhatatlanul bizonyos elszigeteltséggel járt, aztán a VII. Kongresszus a kommunista szakember képzését tűzte ki az egyetemi oktatás központi céljául. E kifejezés értelme bölcsészkarri vonatkozásban elsősorban kommunista tanárok nevelését jelenti, nagyon fontos tehát a képzés céljának pontos, árnyalt megfogalmazása. Felhívta a figyelmet arra, hogy világos különbséget kell tenni a Program és a Tanterv között. A Program a tantervben szereplő tantárgyak anyagát ismerteti, de nem azonos az előadások tematikájával, hanem foglalatlan annak a minimumnak, amelyet 8–10 félév alatt szigorlati követelményként el kell sajátítaniuk a hallgatóknak. A jelen Program általános jellemzője, hogy a korábbiaknál nagyobb teret biztosít az eszmei nevelés, a hivatástudat kialakítására.

Arról alig lehet szó, hogy a leendő tanárok a teljes ismeretanyagot megkapják. Az egyetemen szerzett ismeretek korántsem menthetik fel őket az állandó továbbképzés szükségessége és kötelezettsége alól. Egyfajta teljességre viszont joggal tarthatnak számot a hallgatók, s ebből következnek azok a feladatok, amelyeket az Irányelveknek meg kell oldaniuk: a tananyag kiválasztását, valamint a tantervi és időtervi lehetőségek összehangolását.

A célok közötti középponti helyet foglal el az egyszerűsítés, a tananyag- és a túlterheléscsökkentés, de fontos feladat az önállóságra nevelés, az ismeretekkel való bannitudas elsajátítása is. Az irodalomtörténet terén a tananyagcsökkentés csak viszonylagos lehet, sőt sokszor épp a növelés válik szükségessé, mint pl. a legújabb kor irodalmában.

Ami a rendszerező elveket illeti, a korszakolás régebbi időszakokban irodalmi terminológiával (pl. stílusirányzatokkal) történik, később történelmi, társadalmi, politikai határok vannak. Bár a periodizációk illetően eddig is voltak kisebb nagyobb módosítások, természetes, hogy ezután is maradnak még nyitott kérdések.

Szauder tájékoztató szavait követően több alapvető kérdés került mélyreható megvitásra. A hozzászólók abból kiindulva, hogy a Programnak egész sor társadalmi igényt